

Maisiin desetletni brezuspešni napor s čopičem, oslepel umetnik, njena požrtvovalnost — šaroviti niz postav, opredelih z nežno toplino Kiplingovega peresa, ki ume slednjemu svojemu literarnemu stvoru vdehniti življenje in barvo, je mil in mikaven. —

V nepredolgi dobi je izšlo že v drugi izdaji poznato delo velikega sodobnega nordijskega dušeslovca Hamsuna, romanopisca pretresljivih, bizarno zasnovanih in mojstrsko opazovanih pripetljajev ubogega človeka. To je eden izmed najbolj slovečih modernih romanov severne književnosti. Ljubitelji okusne tiskarske opreme bodo veseli knjige tudi s te plati.

A. Debeljak.

Demokracija kot ideja. Učinki svetovne vojne so čudoviti. Doslej prevladujoče ideje izgubljajo svojo privlačnost, rode se nove in preobrazujejo umstveni svet. Predvsem se opaža, da zmaga demokracija; v boju za njo in proti njej se deli stari svet; stare družabne, društvene in strankarske discipline se mehčajo: nov svet se rodi. Kaj pa je demokracija? Demokracija je čut ljudstva, da smo si ljudje enaki, da ima vsaka individualnost pravico uveljaviti se, da ima pravico in voljo do svobodnega duševnega razvitka. Zato demokracija, umstveno predelana in dosledno izvedena, izzveni v samodoloči naroda kot etnični in kulturni skupini posameznikov, ki so pred vsem psihično enotni. Demokracija je torej kulturno bistvo, ne zgolj oblika, je bolj čut kot znanost. To dokazujejo pestri primeri iz naših dni, ko se tudi v demokratičnih oblikovnih skupinah ločijo duhovi. Primeri: Socialno-demokratična stranka na Nemškem je izobčila iz svoje srede svojega prvega znanstvenega teoretika, Karla Kautskega, moža svetovnega imena. On je dal stranki program, bil njen prvi kulturni delavec. Toda stranka je prišla v svoji oportunistični politiki v nasprotje z doslednimi demokratičnimi načeli, pogazila je svojo dušo, in zato je moral njen vidni predstavnik zapustiti svoje torišče. Avstrijska nemška socialna demokracija se je istotako oddaljila od svojih idejnih stremeljenj, zatajila je svojo preteklost in stremi danes po ministrstvih. Zatajila je svojega pristaša dr. Frca Adlerja, ko je izvršil svoje znano dejanje. — Tudi pri nas doma smo doživeli podobne primere. V. S. L. S. je izključila iz svoje srede ranjkega dr. Jan. Ev. Kreka, ki je bil njena duša, njen idejni predstavnik. Njegov demokratični čut, umstveno dosledno izveden in zvesto negovan, se ni mogel uveljaviti drugače, nego da je zlomil strankarsko disciplino. Jugoslovanska soc. dem. stranka je vse svoje duševne sodelavce takorekoč izprla, iztirala iz svojih uredništev, ker je njih demokratični čut prišel v nasprotje z utilarističnimi voditelji. — Demokracija je na pohodu, njeno zmagovito bistvo so intelektualci prvi zapopadli, pokazali ljudstvu njen poglobitni sad: narodno in individualno osvoboditev. Utilaristi, ki so demokratični zgolj po obliki, ne pa tudi čustveno in kulturno bistveno, se pridružujejo njenim naravnim nasprotnikom. Pri njih je demokracija na jeziku, v srcu je ni. V tem znamenju prihaja doba, o kateri je prorokoval rajnki dr. Jan. Ev. Krek, da bo razdelila narode tudi na znotraj na dva velika tabora: za osvoboditev in proti osvoboditvi. Prvi tabor bo neprimerno večji; socialni, kulturni in umstveni razvoj mu jamči zmago.

Abditus.

Vraz - Prešeren. — Moj prvi sestavek pod tem naslovom ni bil niti kritika Lobodovega članka „Za kulturno zedinjenje Jugoslovanov“ („Slovan“ str. 179) niti odgovor nanj, ker se sploh ni oziral na celotni članek, temveč se je samo naslonil na Lobodov protest zoper nameravani slovenski prevod Merežkovskega romana „Leonardo da Vinci“ ter ob tem „aktualnem primeru“ in ob Lobodovi napovedbi: „rešen bo Prešeren-Vrazov problem v Vrazovi smeri, ali po Prešernovi

metodi* — prinesel nekaj misli, ki so morale biti povedane slovenski javnosti sploh v razbistrenje pojmov o jugoslovanski ideji. Ogorčenje gospoda Antona Lobode, češ da so bile natovorjene na njegov naslov, je torej popolnoma odveč. Najin prepir gre pravzaprav le za prevodno slovstvo. In tu je njegov načrt za „kooperacijo pri izdajanju prevodov“ in za „nekakšno razdelitev prevajalnega dela“ med nami in Srbohrvati brez dvoma ponesrečen. Samo ona vzajemnost med nami je potrebna, ki nam nalaga dolžnost, da se čim prej osamosvojimo nemškega prevodnega slovstva in zmirom rajši sežemo po srbskohrvatskem prevodu, če še nimamo lastnega prevoda. Pri izdajanju prevodov se pa Srbohrvatje ravno tako ne morejo ozirati na naše slovensko prevodno slovstvo, kakor se mi ne moremo zadovoljevati s samo hrvaškimi ali srbskimi prevodi „najznamenitejših del, kakor so Shakespearjeva, Cervantesova, Balzacova, Tolstega in Dostojevskega in še toliko in toliko drugih!“ Vse te in še toliko in toliko drugih del moramo imeti v svojem jeziku; — ker samo na ta način doživimo kot Slovenci umotvor, če ga sprejmemo v domačih glasih v svojo dušo. In doživeti je treba umotvor, doživeti ga morajo najširše narodove plasti. Samo če ves narod duševno rase, morejo rasti tudi njegovi umetniki. Visoko preko gladine duševnega razvoja narodovega se vzpenjajo samo geniji, ki pa se porajajo tako poredkem, da ne smemo nanje čakati. Zakaj se zdi slovenskemu inteligentu, predvsem pisatelju, tako pogostoma, da mu manjka duševnih doživetij v lastnem jeziku? — Ali nismo tako ustvarjeni, da sprejemamo duševno hrano in umstvene izkušnje nekako po — predalih vase? in da imamo v svojih dušah poleg slovenskega predala tudi nemškega in italijanskega, francoskega in ruskega, hrvaškega in srbskega? Ali ne čutimo, kako težke so nam včasih asociacije med posameznimi predali? Česar nimamo v slovenskem predalu, to v gotovi meri skoraj ne obstoji za nas kot Slovence. In če zajemamo preveč predrzno iz tujih predalov, nas narod mnogokrat ne razume in nam to celo zameri . . . O. Ž. je zapisal v četrti letošnji „Zvonovi“ številki (str. 217) pod zaglavjem „Časopis za slovenski jezik, književnost in zgodovino“: — „Zakaj je naše slovstvo nasploh tako siromašno visokih idej Ker nima naš povprečnik že v svojem jeziku utrjih in ugotovljenih potov, ker nima preiskanega in pripravljenega tega, kar bi mu bilo rabno gradivo za njegovo delo Odtod tudi ona tragična osamelost naših genijev, njih navidezna neutemeljenost in brezzveznost s svojci . . .“ Kakor o znanstvu, velja to tudi o našem prevodnem slovstvu. — Če je torej namenil gospod Loboda svoj načrt visokemu slovstvu — in on našteva samo največja imena! —, potem ga moramo odločno odkloniti; če pa naj velja načrt samo za slabša dela, potem pa je menda z manoj vred tudi on — desinteresiran. z. r.

Debeljak Anton: Prezrela deca. Pesnitev v prozi, priobčena na strani 216 letošnjega letnika, je bila pomotoma označena kot prevod iz finščine. Urednika veseli, da lahko sporoči prijateljem naše poezije, da je ta zaokroženi, po svoje popolni umotvor — slovenski original našega pesnika Debeljaka. Sestavljavci slovenskih čitank bodo Debeljaku gotovo hvaležni, kakor mu je urednik Zvona, ki je užival ob njegovih ritmičnih trenotke najčistejšega ugodja in je le obžaloval, da je ta lepota tujega izvora.